

CAFÈ
COOP
ERATIU

2022

MONOGRÀFIC FORMATIU

REQUISITS DE LA LLEI CATALANA DE COOPERATIVES I DE LA LLEI FISCAL PER A LA PROTECCIÓ

IMPULSAT PER

EL MONOGRÀFIC FORMATIU I EL CAFÈ COOPERATIU

La Secció de Dret Cooperatiu i de l'Economia Social de l'ICAB i la Confederació de Cooperatives de Catalunya coorganitzen un acte col·legial denominat Cafè Cooperatiu. Aquest acte tracta sobre aspectes normatius d'interès pel cooperativisme, bé perquè fa referència a sectors estratègics o palanca, bé perquè té incidència sobre la forma jurídica de societat cooperativa. De cada sessió del denominat Cafè Cooperatiu se n'elabora un dossier que pretén estructurar el contingut tractat a cada sessió en format monogràfic formatiu.

Així doncs, el Cafè Cooperatiu i el monogràfic formatiu que se'n deriva té per finalitat la difusió del coneixement i del contingut tractat a cada sessió, per tal de coadjuvar a difondre el model cooperatiu entre els advocats i advocades membres del col·legi, els cooperativistes i la societat en general.

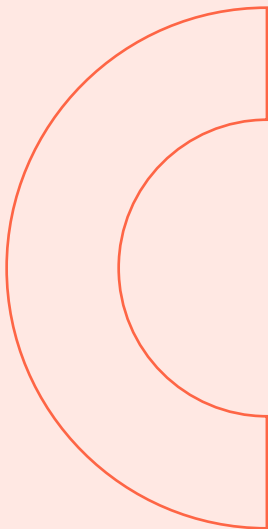
ELS IMPULSORS

La Confederació de Cooperatives de Catalunya agrupa, lidera i representa el cooperativisme a Catalunya i n'és l'òrgan màxim d'interlocució amb l'Administració. Cohesiona, difon i promou el model cooperatiu d'acord amb els principis cooperatius de l'Aliança Cooperativa Internacional.

La Confederació de Cooperatives de Catalunya té els objectius estratègics següents:

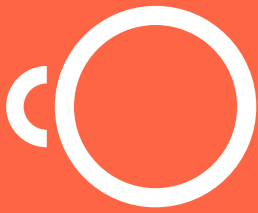
- **La representació pública i la defensa del cooperativisme:** Articulem, vehiculem i defensem els interessos que ens són comuns davant les administracions i l'opinió pública. Representem des de la pluralitat i la diversitat del cooperativisme on el protagonisme és de les persones i dels valors.
- **La participació en la difusió dels principis i els valors cooperatius i la promoció de l'educació i la formació cooperatives:** Promovem el cooperativisme com a alternativa d'acció empresarial, pensada per al progrés de les persones i com una eina de transformació social. Proporcionem coneixement a la societat en general i als cooperativistes per capacitar a emprenedors i empreses més socials, més justes i equitatives i puguin contribuir d'un manera eficaç al desenvolupament de les cooperatives.
- **La coordinació o l'organització de serveis d'interès comú per a les cooperatives:** Des de la intercooperació entre sectors i branques, proporcionem serveis i projectes perquè la suma de persones i organitzacions, amb interessos comuns, incrementi de forma exponencial les seves capacitats i la força.

La Secció de Dret Cooperatiu i de l'Economia Social de l'ICAB respon a l'interès de la societat per formes empresarials i relacionals que tinguin en compte factors més enllà de l'obtenció de benefici, com són els factors mediambientals i de preocupació per la persona, el seu desenvolupament i el desenvolupament local on es troba l'activitat; a la necessitat que els professionals de l'advocacia es trobin específicament recolzats pel Col·legi davant aquesta matèria; a les especificitats d'aquestes formes empresarials o associacions, així com al fet que les entitats de l'Economia Social tenen una normativa definida a seguir i que, per tant, es fa necessari crear especialistes en Dret Cooperatiu i de l'Economia Social.

La Secció de Dret cooperatiu i d'Economia Social, té entre d'altres, els objectius següents:

- **Crear un grup de debat** en què compartir les experiències i els dubtes que sorgeixin en aplicació de la normativa d'Economia Social.
- **Delimitar criteris** que unifiquin l'actuació dels advocats/des i puguin facilitar el treball de les persones que desenvolupen la seva activitat en qualsevol de les àrees de l'Economia Social que resultin afectades.
- **Col·laborar en la formació** dels companys/es que estiguin interessats/des en especialitzar-se en aquesta matèria i oferir pautes que permetin a les persones col·legiades de l'ICAB liderar aquest sector d'activitat.
- **Crear un fòrum transversal** d'especialistes en què sorgeixin idees i iniciatives que potenciïn la imatge de l'advocat/da expert/a en Dret Cooperatiu i de l'Economia Social davant les institucions i ciutadans.
- Facilitar a tots els advocats/des que no es trobin especialitzats en Dret Cooperatiu i de l'Economia Social eines de coneixement adequades en aquest àmbit.

La Confederació de Cooperatives de Catalunya (CoopCat) i el Col·legi d'Advocacia de Barcelona (ICAB) van organitzar el passat mes de setembre el quart Cafè Cooperatiu per debatre sobre les diferències entre els requisits que les normes substantives exigien a les cooperatives i el que els exigeix la normativa fiscal per a ser cooperativa protegida o especialment protegida, diferències que afecten aspectes molt diferents, com ara la diferent consideració dels resultats cooperatius i extracooperatius, les aplicacions del Fons d'educació i promoció de les cooperatives i els criteris que està seguint la inspecció tributària. Moderat per Sílvia Moncayo, advocada especialitzada en dret cooperatiu, va comptar amb la participació de Cristina Grau, advocada de la cooperativa FGC, i José Manuel Luna, economista i advocat, tots tres de la Secció de Dret Cooperatiu i de l'Economia Social.

MODERADORA

Sílvia Moncayo Granada

VICEPRESIDENTA DE LA SECCIÓ EN DRET COOPERATIU I DE L'ECONOMIA SOCIAL

Advocada mercantilista

Especialitzada en dret cooperatiu i de l'economia social
a Priori Advocats SCCLP.

PONENT

Cristina R. Grau López

PRESIDENTA DE LA SECCIÓ DE DRET COOPERATIU I DE L'ECONOMIA SOCIAL DE L'ICAB

Advocada, especialista en Dret Cooperatiu

Professora col·laboradora de diversos màsters sobre economia social i de gestió d'entitats culturals (Universitat de Barcelona, UPC i Universitat de València). Autora d'articles científics i de publicacions en obres col·lectives sobre Dret cooperatiu. Membre de la Comissió redactora de diversos textos legals.

PONENT

José Manuel Luna Barasoain

VOCAL DE LA SECCIÓ DE DRET COOPERATIU DE L'ICAB

Advocat i economista

Especialista en Dret Cooperatiu i Fiscalitat de Cooperatives. Professor col·laborador de la Universitat Pompeu Fabra i Barcelona School of Management. Autor d'articles sobre Fiscalitat i Dret cooperatiu.

Requisits de la llei catalana de cooperatives i de la llei fiscal per a la protecció

EL RÈGIM FISCAL DE LES COOPERATIVES

Les societats cooperatives, a efectes fiscals, es regeixen per la Llei 20/1990, de 19 de desembre, sobre règim fiscal de les cooperatives.

Aquesta llei no regula tot un règim fiscal específic, sinó determinades particularitats en **uns tributs molt concrets**: l'impost sobre societats, l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentals, l'impost d'activitats econòmiques, l'impost sobre béns immobles i alguns elements de la tributació a la renda de les persones físiques que són sòcies de la cooperativa.

La norma fiscal preveu dos règims fiscals diferents, i els qualifica de règims de protecció fiscal. Aquest nom deriva del fet que la Constitució, a l'article 129.2, adreça un mandat concret als poders públics per tal que les cooperatives, i altres mecanismes que facilitin l'accés dels treballadors i treballadores a la propietat dels mitjans de producció, tinguin una legislació adequada. En el cas de la cooperativa, hi ha d'haver una legislació adequada en la qual té transcendència en els aspectes substantius, però també en els fiscals o en els comptables.

LEGISLACIÓ EUROPEA

El fet de parlar de protecció —que pot fer pensar que es tracta d'un règim fiscal més beneficiós— comporta el perill de considerar que la norma espanyola topa amb les previsions

de l'article 107.1¹ del Tractat Fundacional de la Unió Europea, que prohibeix els ajuts d'Estat. És a dir, la Unió Europea, que parteix d'un marc de competència lliure en el mercat, prohibeix qualsevol avantatge (legislatiu, tributari, econòmic o financer) que faci l'Estat a un

---

¹ "Tret que els tractats disposin una altra cosa, seran incompatibles amb el mercat interior, en la mesura que afectin els intercanvis comercials entre Estats membres, les ajudes atorgades pels Estats o mitjançant fons estatals, sota qualsevol forma, que falsegin o amenacin falsejar la competència, afavorint a determinades empreses o produccions."

determinat grup d'empreses, a una determinada classe o una activitat concreta. Aquestes pràctiques serien contràries a aquest Tractat, si no és que hi ha unes circumstàncies molt específiques que ho justifiquin i que no siguin uns ajuts que comportin un avantatge significatiu que pugui col·lidir les regles de la lliure competència en el mercat.

Això ha fet que molts grans operadors, tant en el cas espanyol, com francès o l'italià, entre d'altres, interposin queixes davant de la Comissió Europea per qüestionar si aquests règims fiscals de les cooperatives són uns règims contradictoris a aquesta prohibició d'ajuts d'Estat. En el cas italià, quan es van qüestionar les cooperatives de treball associat, sobre la base de la regulació que tenen a Itàlia, el Tribunal de Justícia de la Unió Europea va dir que aquests règims fiscals, independentment del nom que se li posin, encara que li diguem *protecció, especial protecció*, no es consideren que siguin contrari a les normes que prohibeixen els ajuts d'Estat, sempre que es tracti d'un règim fiscal específic justificat per unes particularitats, per les especificitats de la persona jurídica o empresa a la qual s'aplica aquest règim. És a dir, si una cooperativa funciona com una societat limitada, sí que estaria contravenint la prohibició d'ajuts d'Estat, perquè dues situacions iguals, comparables, es tractarien de manera diferenciada. Si resulta que les cooperatives tenen un règim econòmic específic, uns deures econòmics i tributaris específics, i una manera de funcionar específica i diferent de la societat de dret comú, encara que es digui que aquest règim s'anomena de protecció, es consideraria que és un règim especial i no un règim de bonificació.

MODIFICACIÓ DE LA LLEI 20/1990: DEMANDES DEL COOPERATIVISME

Amb aquest document es pretén reunir les **diferències que hi ha entre la legislació fiscal** —la Llei 20/1990, de 19 de desembre, sobre el règim fiscal de les cooperatives— **i la legislació substantiva de cooperatives**, en el nostre cas la Llei 12/2015, del 9 de juliol. Tanmateix, aquestes diferències es troben a tot l'Estat espanyol, tant a les cooperatives d'àmbit estatal que estan subjectes a la Llei 27/1999, de 16 de juliol, de cooperatives, com les subjectes a les pròpies legislacions autonòmiques.

Aquestes diferències es donen perquè hi ha una anomalia jurídica en l'ordenament fiscal espanyol, que és que la Llei fiscal de cooperatives té 32 anys. No hi ha cap norma fiscal que aguantí tant de temps en vigor sense canvis substantius notables. I n'és un exemple la Llei de l'IVA, de 1992, que ha anat canviant, si no cada any, cada dos anys. En canvi, la Llei fiscal de cooperatives no s'ha tocat, pràcticament, des de l'any 1990, i el problema de no haver-la tocat és que l'any 1990 el concepte de cooperativa que hi havia era una mica diferent. Era molt menys flexible en alguns aspectes. Això comporta que, actualment, s'hi ignorin els requisits que exigeix la norma cooperativa respectiva i la legislació fiscal per a cada classe de cooperativa.

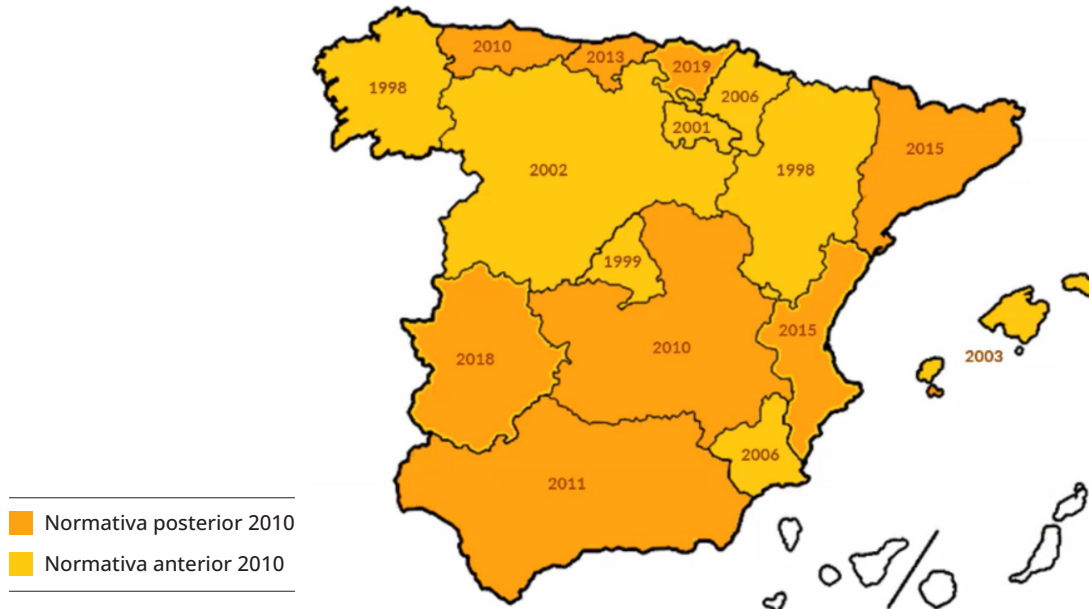
Per tant, el principal problema, que motiva les diferències entre normes, és que hi ha una **norma fiscal, que regula els impostos estatals, que és obsoleta** i necessita una revisió, atès que les normes substantives estan més actualitzades a la realitat organitzativa del cooperativisme. En són una excepció les normes forals que s'apliquen al País Basc i Navarra.

Des del moviment cooperatiu representatiu es va fer un treball just abans de la pandèmia, fonamentalment l'any 2019 i començament del 2020, per demanar que les normes fiscals recollissin la mateixa situació d'equitat

**Llei 12/2015 de Cooperatives.
Decret 203/2003 Registre Cooperatives**

i estalvi fiscal que hi havia l'any 90, quan el tipus tributari era del 35 %. Tenir un tipus tributari del 20 % o, si s'escau, la reducció de la base que suposava a la pràctica el 10 % per a cooperatives, era un tipus molt diferent de les societats de dret comú. Avui dia, el tipus general és del 25 % i el de les cooperatives és el 20 %, una diferència minsa. Per tant, es reclama que, sigui quin sigui el tipus general, en lloc de posar-hi un tipus tributari fix, tingui una bonificació del 40 %. També es vol reactivar la junta consultiva de règim fiscal de cooperatives perquè s'ha trobat que hi ha un gran desconeixement de la figura cooperativa.

A més, s'ha volgut actualitzar el requisit de totes les cooperatives per ajustar-lo al substantiu, almenys en aquells extrems que són un denominador comú a totes les lleis autonòmiques i a la llei estatal i, per tant, eliminar les divergències amb la norma fiscal, així com ampliar els terminis de l'article 13.12 i el 13.13; també s'ha demanat que quan se sollicitin permisos per tenir participacions en societats mercantils, més enllà dels límits de

la norma fiscal, els terminis de l'Administració per resoldre siguin més breus i que el silenci tingui valor positiu, és a dir, d'acceptació de la sollicitud, i no valor negatiu, de denegació, com ara. Alhora, també es reclama ajustar que totes aquestes divergències en les normes que considerem drets cooperatius sigui coincident el substantiu amb el tributari, així com les normes que regulen la retribució que percep la persona sòcia de la cooperativa per tal que no sigui necessari fer ajustos comptables entre els comptes anuals de la cooperativa que se sotmeten a l'assemblea general i es dipositen als registres de cooperatives i els que s'han d'emprar per a l'impost sobre societats.

PROTEGIDES I ESPECIALMENT PROTEGIDES

Situats en aquest context, hi ha cooperatives que anomenem **protegides** i cooperatives que anomenem **especialment protegides**. A més, cal partir de la base que no totes les cooperatives no són una cosa o l'altra.

Per ser **cooperativa protegida** i poder gaudir del règim general que es preveu a la Llei 20/1990 s'han de complir els requisits generals que exigeix aquesta mateixa llei fiscal:

- Haver-se constituït com a cooperativa, d'acord amb la norma substantiva (Llei de cooperatives 12/2015, del 9 de juliol) i haver fet l'alta censal corresponent (disposar del model 036).
- Sigui quina sigui la data de constitució de la cooperativa, anterior o posterior a 1990, s'han de complir els requisits de la llei fiscal i també s'ha d'ajustar als principis i disposicions de la llei substantiva que li pertocui.
- No incórrer en cap de les causes de desqualificació fiscal contingudes a l'article 13 de la Llei 20/1990.

Una **excepció a aquests requisits generals** és que les normes del Capítol quart del Títol II de la Llei fiscal són normes comptables que també s'apliquen a aquelles cooperatives que, per qualsevol motiu, no compleixen els requisits per gaudir de cap règim fiscal especial i estan subjectes a la tributació de les societats de dret comú.

Aquestes normes comptables són les que regulen què es considera ingrés cooperatiu, què es considera despesa cooperativa, i com es determinen les bases imposables dels resultats cooperatius i dels resultats extracooperatius. Avui, aquestes normes es troben desenvolupades a les ordres que han desenvolupat i adaptat el pla general comptable per a les cooperatives.

Cal recordar a aquests efectes que, l'any 2003, es va aprovar la primera ordre (Ordre ECO/3614/2003, de 16 de desembre) que s'adaptava a l'últim pla general comptable, i l'any 2010 (Ordre EHA/3360/2010, de 21 de desembre) es va revisar tota aquesta normativa perquè s'adequés a una fita molt important que s'havia produït a escala internacional

en matèria de comptabilitat: la revisió i reprovisió de les normes internacionals de comptabilitat (NIC).

Van canviar certs criteris, sobretot en relació amb el que es considerava fons propi i passiu exigible. Com que el capital és reemborsable en el cas de baixa, es va haver d'adaptar la regulació del règim de reemborsament del capital a les cooperatives, per tal que el capital complís els requisits exigits per ser considerat un fons propi, un patrimoni propi de la societat i no un dret de crèdit que el soci o sòcia podia exigir. Es va haver d'adaptar a la norma cooperativa aquesta nova consideració del que era capital-fons propi, és a dir patrimoni de la cooperativa, o el que en realitat era un deute que el soci tenia contra la cooperativa. Això va provocar que, malgrat que les normes comptables s'havien adaptat feia poc, es va haver de fer un *aggiornamento*, una posada al dia, per respondre als nous criteris de les normes internacionals comptables.

Les Normes Internacionals de Comptabilitat (NIC), que aprova l'IASB (International Accounting Standards Board), un organisme internacional comptable, que fixa els criteris de comptabilitat perquè el balanç i els comptes anuals de les cooperatives, i de les societats de dret comú, reflecteixin la real i veritable situació patrimonial, financera i econòmica de les cooperatives.

Reprenent el règim fiscal, si les cooperatives compleixen els requisits exigits per la Llei 20/1990, serà fiscalment protegida. Ara bé, també hi pot haver cooperatives que entrin en un règim de protecció especial, que tenen alguns avantatges addicionals, alhora també que han de complir normes especials.

Concretament, les **cooperatives especialment protegides** estan molt determinades per la legislació 20/1990, atès que la norma tributària considera que aporten un valor afegit. Fonamentalment, són aquelles que parlen dels sectors primaris, com són les cooperatives agroalimentàries, les d'exploració comunitària de la terra i les del mar, o quan intervenen subjectes que requereixen protecció legal, com les persones treballadores o les consumidores, i així trobem les cooperatives de treball associat, per la vinculació que tenen amb la dignitat personal per poder tenir un treball digne i estable que permet desenvolupar una vida ordinària. I també les cooperatives de consum, per la posició de feblesa de la mateixa persona consumidora.

COOPERATIVES ESPECIALMENT PROTEGIDES

LES COOPERATIVES DE TREBALL

La Llei 20/1990 fa la seva pròpia definició del que considera cooperativa de treball especialment protegida atribuint-la a les cooperatives que associen persones físiques que presten el seu treball personal a la cooperativa per produir en comú béns i serveis per a terceres persones.

Cal tenir present que les branques cooperatives que no siguin de treball associat, que

incorporin treballadores com a sòcies i que s'anomenaran sòcies de treball, les especificitats fiscals, i substantives, a considerar per a aquestes sòcies s'assimila a les de les sòcies treballadores de les cooperatives de treball associat.

Retribucions

La Llei fiscal limita l'import global de les retribucions que poden tenir les persones sòcies treballadores o sòcies de treball.

Aquest import inclou la bestreta laboral i el repartiment d'excedents, si n'hi ha. És a dir, tota la retribució que pot percebre una persona sòcia treballadora o sòcia de treball a la cooperativa.

De fet, la retribució que li correspondria al soci cooperatiu no es pot determinar fins al final de l'exercici, en veure quina part dels resultats no ha atès les despeses de la societat (estalvi) i es pot destinar a retribuir el treball. Atenent que en el món del treball els pagaments són mensuals, el que es fa és anticipar el que li correspondrà al soci per fer el seu treball a la cooperativa (activitat cooperativitzada) i es fa mensualment perquè aquest pugui atendre els seus deures, de pagaments de lloguer, de la hipoteca, per comprar la cistella de l'alimentació, el col·legi de la canalla, etc. D'aquí que dugui el nom de **bestreta laboral**, que és la retribució que li correspon a la persona sòcia.

Així doncs, la bestreta laboral, com s'ha dit, es paga en dos moments diferents: hi ha pagament mensual a l'avançada i, si hi ha resultats positius en l'exercici (estalvi en la gestió econòmica), es farà retorn cooperatiu al final de l'exercici, quan s'han aprovat els comptes.

Ara bé, **la bestreta laboral i el retorn d'excedents no poden superar el límit del 200 % de la mitjana normal de retribucions que hi hagi en el mateix sector d'activitat i en l'àmbit territorial de la cooperativa.**

Contractacions

La Llei fiscal és molt taxativa en els **límits quant a la contractació laboral de persones que no siguin sòcies** treballadores o sòcies de treball. **En la contractació indefinida només permet que hi hagi, com a màxim, una contractació del 20 % de la plantilla.**

Si una cooperativa té menys de 10 persones sòcies, podrà tenir una contractació indefinida, i només una. Quan es va promulgar la Llei aquest límit era del 10%, però la Disposició Final Cinquena de la Llei 31/2022 de 23 de desembre, de Pressupostos de l'Estat per a 2023, va modificar-lo pel 20% actual, percentatge que és aplicable per als períodes impositius que s'iniciïn a partir del dia 1 de gener de 2022. El percentatge del 20% s'adequa més al que preveuen la major part de les normes legals substantives.

Si la cooperativa opta per altres models de contractació, que no sigui la de temps indefinit per compte d'altri, aquest límit pot arribar fins al 25 % del total de les hores treballades per les persones sòcies treballadores o de treball, abans del canvi normatiu abans esmentat (Llei 31/2022) el percentatge era del 20%. És a dir, amb el còmput de les hores fetes pels socis treballadors o socis de treball, el 25 % seria el màxim de jornades que podria dur a terme una persona contractada per compte d'altri (que no sigui indefinida).

Per al còmput d'aquests percentatges **no es prenen en consideració** els casos següents:

- Les persones amb contracte de pràctiques per a la formació i, en general, les fórmules de foment del treball per a joves.
- Les sòcies en suspensió o excedència, ni les persones que les substitueixen.
- Les treballadores que provenen d'una subrogació laboral (obligatòria segons l'Estatut dels Treballadors), fet que s'esdevé quan, a resultes d'un concurs, cal assumir-ne la plantilla.

- Les jornades de les persones sòcies en període de prova.

Els supòsits que no es prenen en consideració per a aquests càlculs, amb el canvi normatiu motivat per la Llei 31/2002, no s'actualitzen d'acord amb les normes legals substantives que preveuen més supòsits.

Si ens referim **a la Llei 12/2015**, es manté el 10 % de persones treballadores assalariades, però **el total d'hores se situa al 30 %**, que és més elevat del que fixa la Llei fiscal 20/1990.

A més, afegeix altres supòsits a les persones que no tenen en consideració en el còmput de la Llei fiscal i són els següents:

- Les situacions d'incapacitat laboral temporal.
- Els permisos de maternitat, paternitat, adopció o acolliment.
- L'exercici d'un càrrec públic.
- El compliment d'un deure públic de caràcter inexcusable.
- Les persones a qui s'ha ofert entrar a la cooperativa i de manera voluntària han decidit que no ho volen fer.
- Totes aquelles persones que estiguin treballant a la cooperativa, però prestin els seus serveis a centres de treball de caràcter subordinat o accessori.
- Quan els contractes de treball s'hagin subscrit per qualsevol legislació de foment de l'ocupació, tant de discapacitat, com de persones amb risc d'exclusió.

Tot plegat vol dir que si tenim persones treballadores que estiguin en aquests límits més amplis que preveu la Llei de cooperatives de Catalunya, **la cooperativa perdrà un grau de protecció**. I aquesta cooperativa de treball o d'una classe diferent amb persones sòcies de treball podrà ser fiscalment protegida, exactament igual que una d'habitatge o que una d'ensenyament, però no podrà gaudir de la

consideració d'especialment protegida, perquè no estarà complint tots els requisits que imposa l'article 8 de la Llei fiscal. Ara bé, no estarà desprotegida, perquè sí que compleix els requisits de la seva llei substantiva.

Els socis col·laboradors

Sovint trobem que hi ha persones sòcies col·laboradores (físiques o jurídiques), és a dir sòcies que no fan l'activitat cooperativitzada — no produeixen en comú béns i serveis. Passa moltes vegades que les persones jubilades no es volen desvincular del projecte i aquesta és una via per no fer-ho. Això interessa a la cooperativa perquè, d'aquesta manera, manté una sèrie de fons propis, capital i instruments de patrimoni.

Davant d'aquest fet, la inspecció tributària i la Direcció General de Tributs s'han pronunciat, via consulta vinculant² de l'any 2009, manifestant que aquesta classe de persones sòcies no s'avé amb la definició de cooperativa de treball de l'article 8 de la Llei fiscal, que aquest **s'aplica exclusivament a les persones físiques sòcies treballadores**, i no admetia que n'hi hagués d'una altra classe. Per tant, **en el moment que apareix un altre tipus de soci, la cooperativa perd un grau de protecció.**

LES COOPERATIVES AGROALIMENTÀRIES

Pel que fa a les cooperatives agràries, el **legislador fiscal marca que tenen un àmbit geogràfic determinat**, que correspon amb el que determinen els mateixos estatuts de la cooperativa. Es marquen uns límits perquè és probable que l'agricultor o ramader estigui a prop de la seva cooperativa, però també pot ben bé ser que sigui l'agricultor o ramader d'un altre territori el que cooperativitzi els seus productes.

A més, la Llei fiscal considera també que les **operacions amb terceres persones no sòcies** no poden superar el 50 %, ni pel que fa a l'aportació del producte (quan la cooperativa és la que adquireix, arrenda, elabora o produeix), ni tampoc quant a conservació, tipificació, manipulació, transport o transformació, entre d'altres. Així doncs, tant per a l'adquisició del producte com per a la transformació o venda conjunta del producte, la majoria de les operacions sempre s'han de fer amb persones que tinguin la condició de sòcies.

Altrament, la Llei fiscal limita que les titulars de les explotacions agropecuàries, per a tota la seva explotació, no paguin anualment més de noranta a cent mil euros de l'impost sobre béns immobles (IBI) —cal tenir en compte que aquestes cooperatives, si són especialment protegides, tenen una bonificació de l'IBI, igual que totes les que tinguin la condició d'especialment protegides, si és que hi estan subjectes.

Ara bé, tenint en compte que avui dia créixer és l'única manera que es troba sovint per continuar tenint unes explotacions rendibles —per la falta de relleu generacional, entre d'altres—, la limitació de la superfície de l'explotació va en detriment d'aquesta continuïtat. Conscient del problema, el legislador ja va considerar que **es podia superar fins a un màxim del 30 % dels integrants**, per tant, pot haver-hi cooperatives on, com a màxim, un 30 % dels integrants tingui una superfície d'explotació que generi un IVA superior a aquest topall i pel qual haurà d'atendre una sèrie de límits de com comptabilitzar, en aquests casos, els resultats cooperatius.

A la legislació substantiva, la definició de la cooperativa, a més de no acotar geogràficament, també permet treballar amb altres àmbits de millora de l'entorn rural, fins i tot si

---

² Consulta vinculant número V1339-09 de 08 de juny de 2009 emesa per la Subdirecció General d'Impostos sobre la Renta de les Persones Físiques.

tenim persones sòcies que no tenen la condició d'agricultores o ramaderes. Normalment, doncs, la secció de crèdit o la de consum estiren endavant amb persones sòcies col·laboradores. **En aquest cas, cal tenir present que també es pot perdre un grau de protecció.**

Com en el cas anterior, si una cooperativa s'acull a la llei catalana, que és més flexible, tindrà la pèrdua d'un grau de protecció. Passarà de ser cooperativa agroalimentària especialment protegida a només protegida.

LES COOPERATIVES DE CONSUM

Segons la Llei fiscal, són cooperatives que **agrupen persones físiques** i que tenen com a objectiu procurar, en les millors condicions de qualitat, informació i preu, béns el lliurament dels quals no estiguin gravats a l'impost sobre el valor afegit (IVA) al tipus incrementat.

Aquest IVA al tipus incrementat —33% que s'aplicava a determinats productes— ja no existeix i la norma va quedar derogada de manera implícita. Avui, tenim el tipus general del 21%, el reduït del 10% i el superreduït del 4%.

Amb aquesta derogació, des del cooperativisme es va considerar que la lectura de l'article calia fer-la en clau que només es limitava el tipus del 33% als béns específics que aplicava aquest tribut (cotxes de luxe, joies i productes de pell) i que, per tant, una cooperativa de consum era especialment protegida tant si subministrava serveis, com béns, sempre que aquests béns no estiguessin gravats al tipus del 33%. L'Administració tributària, però, considera que només són especialment protegides les cooperatives de consum que subministren béns, i sempre que aquets béns no estiguessin gravats al tipus elevat del 33%. Per tant, les cooperatives de consum que **prestin serveis**, com les que desenvolupen la seva activitat en l'àm-

bit del servei o l'atenció a les persones, ja no poden gaudir del grau d'especial protecció. Pel que fa a les **operacions amb terceres persones no sòcies**, les cooperatives de consum tenen les mateixes limitacions que les cooperatives de treball —aquesta regla general que el 50% de les operacions sigui amb persones sòcies—, i també tenen un límit específic si tenen sòcies de treball, atès que aquestes cooperatives estarien cooperativitzant alhora activitat de consum i de treball. La norma fiscal reconeix aquesta situació de manera expressa, a l'article 12, que preveu que les cooperatives de consum puguin superar el límit del 50% d'operacions amb terceres persones no sòcies, sempre que tinguin, com a mínim, trenta persones sòcies de treball i cinquanta sòcies de consum per cada sòcia de treball.

Tot i això, cal tenir present la limitació que només les persones físiques puguin ser sòcies. Si una cooperativa de consum té persones jurídiques com a sòcies —tot i que les administracions públiques o les entitats no lucratives tenen condició de consumidora final, d'acord amb la legislació consumidorista—, provoca que es perdi un grau de protecció. També es perd si les sòcies de treball superen el límit de la Llei fiscal o si hi ha sòcies col·laboradores.

Una última divergència entre la Llei fiscal i la Llei de cooperatives és que l'article 13 de la Llei fiscal preveu que si una cooperativa està durant sis mesos en **paralització** d'òrgans, paralització d'activitat o per sota de la seva xifra de capital, està en causa de pèrdua de la protecció fiscal. A les normes substantives, seguint la legislació de les societats de dret comú, aquest termini se situa en un any. Per tant, sovint, als estatuts consta sis mesos perquè la cooperativa vol donar com una alerta que passat aquest temps s'estaria en un risc fiscal.

RESULTATS COOPERATIUS I EXTRACOOPERATIUS

Aquestes divergències entre la Llei fiscal i la de cooperatives també es reflecteixen en el fet que per presentar la comptabilitat a l'assemblea de la cooperativa es fa servir una estructura diferent (aplicació de resultats i compte d'exploració) de la que s'utilitza per a l'impost de societats.

A més a més, les dotacions als fons de reserva obligatori (FRO) i el fons d'educació i promoció cooperatives (FEPC) tenen la **consideració de despesa i de resultat**. En aquest cas, calia utilitzar una fórmula d'aproximació. Aquest fet ja es va resoldre a moltes legislacions parlant d'ingressos bruts per dotar els fons i, així, evitar la fórmula per aproximació que calia aplicar.

També afecta, per exemple, els ingressos derivats **d'activitats d'intercooperació**, que no deixa de ser una col·laboració empresarial entre cooperatives. En aquest cas, la Llei de cooperatives ho reconeix com a ingrés cooperatiu, mentre que la norma fiscal el considera extracooperatiu. Passa igual amb la **participació de la cooperativa** en societats mercantils que tenen un objecte social complementari o accessori als de la cooperativa i que, moltes vegades, com en el cas de l'electricitat, no es fa voluntàriament, sinó imposada per la Llei del sector elèctric. Doncs això també es considera cooperatiu a la Llei substantiva, però no a la Llei fiscal.

De la mateixa manera, també es considera diferent de les dues lleis el treball que fan **persones per compte d'altri que no siguin sòcies**; la Llei substantiva només considera extracooperatiu si excedeix els límits legals. I en el mateix sentit, es consideren resultats cooperatius les plusvàlues obtingudes per les transmissions d'actiu si aquestes **plusvàlues** es reinverteixen en l'adquisició d'actius similars.

A les despeses, els conceptes són més similars, però els **interessos** que es paguen per les aportacions de capital social tenen un topall diferent. En la legislació fiscal es topen en un 3% per a persones sòcies que fan activitat cooperativitzada i en un 5% per als associats (equivalent a la figura del soci col·laborador, segons legislació substantiva catalana), i en el cas de la norma substantiva, la majoria de lleis, des de fa molts anys, ja ho han topat amb el 6% per sobre de l'interès legal del diner. Analitzant el desenvolupament de les **despeses** cooperatives, trobem que el legislador fiscal sí que té en compte la figura de l'associat (equivalent a la figura del soci col·laborador, segons legislació substantiva catalana). Passa que decideix que si aquesta figura aporta **injeccions de capital**, es perd un fonament per gaudir del règim de cooperativa especialment protegida. D'alguna manera, reproduïx l'imaginari col·lectiu que les cooperatives són per gestionar la pobresa o les situacions d'emergència. I no és així, és clar, sinó que és un tipus societari substantiu amb uns valors específics, transformadors pel conjunt de la societat, i és per això que és mereixedora d'un règim tributari específic.

CAUSES DE PÈRDUA DEL RÈGIM FISCAL

Cal insistir en el fet que hi ha dos règims de protecció des del punt de vista fiscal: d'una banda, el **règim de protecció general**, que s'aplica a totes les cooperatives i que, des del punt de vista de l'impost de societats, representa un tipus més reduït, el 20% (encara que, tenint en compte les dotacions obligatòries als fons queda en un 17-16%). I també, i molt important, bonificacions del 95% a l'IAE i a l'IBI, a part de l'impost de transmissions, en el qual estan exempts de l'impost de transmissions patrimonials (ITPAJD) en l'adquisició de béns immobles que es destinin al FEPC.

D'altra banda, hi ha un **règim de major protecció, el de les cooperatives especialment protegides** – treball associat, agràries, consumidors i usuaris, explotació comunitària del mar–, que només s'aplica si es compleixen uns requisits determinats.

El règim addicional de protecció fiscal consisteix bàsicament en què hi ha una reducció del que s'ha de pagar a l'Impost sobre Societats on la quota a ingressar es redueix en el 50%,

és a dir, que el tipus nominal, a la pràctica, se situa en el 10%, i després hi ha una **exempció a l'ITPAJD s'estén a les adquisicions i transmissions de qualsevol immoble, encara que no es destini al FEPC**. Bé, un règim de protecció que, tot i que està obsolet, tenint en compte els successius canvis a les lleis fiscals des de 1990, des del punt de vista econòmic, significa una reducció de la tributació efectiva, pel que resulta rellevant complir els requisits.

Les causes de pèrdua de protecció fiscal, en síntesi, són (article 13):

1. Dotar incorrectament el FRO o el FEP
2. Repartir fons irrepartibles.
3. Aplicar incorrectament el FEP.
4. Incomplir normes d'actualització de balanços.
5. Retribuir incorrectament les aportacions de les persones sòcies.
6. Atribuir retorns en proporció diferent de l'activitat cooperativitzada.
7. Imputar incorrectament les aportacions a les persones sòcies.
8. Excedir, les aportacions, els límits legals o estatutaris.
9. Participar en més del 10% en societats mercantils que no facin activitats preparatòries, complementàries o subordinades.
10. Participar en més del 40% en societats mercantils sense autorització del Ministeri d'Economia i Hisenda.
11. Realitzar operacions cooperativitzades amb tercers per sobre del límit legal.
12. Incomplir les normes de comptabilització separada de les operacions amb tercers.
13. Mantenir l'ocupació de treballadors assalariats per sobre del límit legal.
14. Tenir un nombre de socis inferior al límit legal, sense restablir-ho en sis mesos.
15. Reduir el capital social per sota del límit legal, sense restablir-lo en sis mesos.
16. Paralitzar l'activitat o inactivitat dels òrgans socials durant més de dos anys.
17. Concloure l'objecte social.
18. No dur a terme les auditories en casos d'obligació legal.

S'identifiquen quatre situacions en què ens podem trobar les cooperatives, des del punt de vista d'aplicació del règim fiscal especial:

- Complim els **requisits per ser especialment protegides**. Això vol dir que la cooperativa és d'una branca específica (treball associat, agrària, consumidors i usuaris o explotació comunitària del mar) i complim els requisits determinats per tenir accés al màxim règim de protecció.
- Complim els **requisits per ser protegides**, en general. Això vol dir que complim els requisits generals per tenir accés al règim general de protecció fiscal.
- No complim amb els requisits de l'article 13 i, per tant, **no podem aplicar el règim de protecció (especial o general)**. Tot i això, malgrat no complir amb els requisits de l'article 13 hi ha qüestions específiques a les quals les cooperatives continuen estant subjectes, com ara: la valoració de les operacions entre socis i la cooperativa o la deducció del FEPC i del FRO.
- Podria passar la **desqualificació com a cooperativa**. Aleshores, a efectes fiscals es quedaria fora de l'àmbit tributari d'aplicació de la Llei 20/1990 i s'aplicaria el règim tributari general, com a les societats mercantils. Aquesta, però, és una situació bastant estranya i difícil de veure.

Aplicar qualsevol règim de protecció dependrà de complir amb els requisits de l'article 13 i cal tenir present que aquest article té un sentit negatiu, és a dir, es marquen les causes que impedeixen l'aplicació del règim fiscal especial.

També cal tenir en compte que la protecció del règim fiscal s'aplica any rere any; això vol dir que els requisits s'han de complir permanentment en el temps; però, si es fa un incompliment un any, això no vol dir que l'any següent no es pugui aplicar el règim especial.

Darrerament, s'ha observat que la inspecció tributària està posant de manifest diversos criteris que comporten problemes pràctics en l'aplicació del règim especial. A continuació es repassen algunes de les causes que podríem senyalar com les més afectades:

LA DOTACIÓ AL FONDS D'EDUCACIÓ I PROMOCIÓ COOPERATIVES

L'aplicació del FEPC és un nucli de discussió en qualsevol inspecció. L'article 13.1 diu que no efectuar les dotacions al FRO i al FEPC, en els supòsits, condicions i per la quantia exigida en les disposicions cooperatives, és causa de pèrdua de la condició de cooperativa protegida.

S'han donat casos on els estatuts tenen **dotacions inferiors** a les que regula la norma substantiva -cosa que en principi no hauria de passar, com a conseqüència de la qualificació registral- i altres, simplement, la cooperativa s'equivoca i dota per un percentatge inferior al que té als estatuts o a la norma.

Quan passa això, l'administració tributària pot considerar que no s'ha dotat per la quantia exigida la disposició cooperativa i planteja la **pèrdua de condició de cooperativa fiscalment protegida**.

Altrament, l'article 18.2 detalla que és deducible la quantia que es doti en caràcter obliga-

tori al FEPC -això anticipa la despesa; per tant, es crea una reserva en el FEPC per a despesa futura i es dedueix a l'any que es dota. Ara bé, què passa si els estatuts regulen que del resultat extracooperatiu s'ha de dotar el FEPC en un altre percentatge? Com que aquesta regulació de la deducció de la quantia que es doti al FEPC només està regulada al capítol que correspon al resultat cooperatiu en la Llei fiscal, l'administració tributària considera que les dotacions del FEPC del **resultat extracooperatiu** no es poden considerar deduïbles. No vol dir que no es dedueixi la despesa quan es produeixi, però sí vol dir que, en principi, la dotació al fons -que deriva del resultat extracooperatiu- no seria deduïble (fins que no es produeixi la despesa).

Un altre casuística que comporta la pèrdua de condició fiscalment protegida és dotar al FEPC la **formació de les persones treballadores dels socis de les cooperatives de serveis** i també, per tractar-se de negocis familiars, la formació on hi participen **fills o filles de les sòcies**. Així doncs, atenent el que estableix l'article 13.3 (no es pot aplicar incorrectament el FEPC a finalitats diferents de les previstes de llei) i l'article 85 de la llei catalana (el FEPC s'ha de destinar a la formació dels socis i dels treballadors, en els principis i tècniques cooperatius, empresarials, econòmics i professionals), l'administració tributària considera que la part de la despesa que corresponia a l'assistència de fills/es o treballadors/es dels socis de les cooperatives de serveis és una aplicació incorrecta del FEPC i, per tant, causa de pèrdua del règim de protecció fiscal. Aquest fet, pot ser discutible des del punt de vista de proporció, perquè, al cap i a la fi, els treballadors i treballadores dels socis de cooperatives de serveis estan treballant dintre del sistema cooperatiu -però l'administració tributària no contempla la formació a persones físiques que representen a les jurídiques- o els fills/es segurament seran els successors de la cooperativa; ara bé, un petit incompliment pot ser causar la **pèrdua del règim fiscal**.

LES OPERACIONS AMB TERCERS

Les operacions amb tercers és un altre focus de discussió amb la inspecció fiscal, en concret per a la comptabilització d'aquestes operacions.

L'article 13.10 detalla com a causa de pèrdua de protecció fiscal la realització d'operacions amb tercers, fora dels casos permesos, així com l'incompliment de les normes sobre comptabilització separada d'aquestes operacions i destí FRO dels resultats que se n'obtinguin.

Quan parlem d'operacions amb tercers, és fàcil de distingir des del punt de vista d'ingressos, perquè van en comptes diferents. Amb les despeses és diferent: a vegades es pot fer una diferenciació específica sobre el què s'ha gastat per obtenir l'ingrés del tercer, però altres, simplement és una imputació d'un compte general amb una diferenciació a nivell analític. I és molt habitual que la cooperativa, en lloc de fer una imputació diferent, a comptes diferents, faci un compte únic, aplicant un percentatge en funció dels ingressos o en funció del volum d'activitat, i determina quina és la part de despesa que atribueix al resultat extracooperatiu.

En reiterades ocasions, l'administració tributària ha vingut negant l'admissió de la comptabilitat analítica o l'aplicació d'un percentatge determinat, exigint la imputació en comptes diferents en lloc d'un compte general. D'aquesta manera, cal ser molt pulcre quan es fa el tancament dels resultats extracooperatius, separant en comptes diferenciats de despesa tot el que pertany al resultat extracooperatiu; així, es pot evitar tenir problemes d'aplicació al règim fiscal, i no perdre la condició de cooperativa fiscalment protegida simplement per una qüestió de qualificació comptable.

LES PARTICIPACIONS EN SOCIETATS MERCANTILS

Per a l'administració tributària és senzill revisar les participacions en mercantils, article 13.9, especialment si és més del 10%, i encara més si se supera el 40%. La Llei fiscal estableix com a causa de pèrdua de protecció no tenir autorització quan la participació sigui superior al 40%.

Per obtenir aquesta **autorització**, cal justificar que la participació coadjuva al millor compliment dels fins socials cooperatius i que no suposa una vulneració dels principis fonamentals d'actuació. Normalment, quan una cooperativa participa més d'un 40%, ho fa amb la voluntat de coadjuvar l'activitat social i no hi ha problemes per obtenir les au-

toritzacions si estan ben plantejades i és una activitat ordinària i lògica relacionada amb la cooperativa.

Si hi ha problemes per obtenir l'autorització, aquests venen motivats, habitualment, pels terminis de resposta i pels criteris que l'administració tributària i la inspecció estableixen sobre quan s'ha de tenir l'autorització, perquè la llei diu que l'autorització s'ha de tenir, però no diu quan (si ha de ser abans d'adquirir la participació, abans que acabi l'exercici...).

L'últim criteri que s'observa en l'administració és que si es té l'autorització abans que acabi l'exercici social en què s'ha adquirit la participació, es podrà aplicar el règim especial.

Un exemple pot ser el cas d'una cooperativa que compra una participació el desembre: ha de tenir l'autorització abans que acabi l'any, si no la té, no podrà aplicar el règim especial. Si té l'autorització l'any següent, podrà aplicar la llei fiscal en aquell exercici, però no a l'anterior quan realitza la compra. D'altra banda, cal tenir en compte que el silenci administratiu és negatiu.

LA VALORACIÓ DE LES ACTIVITATS COOPERATIVITZADES

La valoració de les activitats cooperativitzades es té en compte especialment en cooperatives que fan operacions amb els socis, tant si els socis fan operacions amb la cooperativa com si la cooperativa la fa amb els socis. L'article 15.3 de la Llei fiscal, i això **s'aplica a totes les cooperatives** encara que no tinguin la protecció fiscal, diu que, quan són de consum, d'habitatge, agràries o de serveis –totes les que es relacionen amb activitats o operacions cooperativitzades amb els socis– es computarà com a preu de les operacions el que s'ha fet excepte que sigui inferior al cost.

Normalment, des del punt de vista fiscal, hi ha una presumpció a la llei de preu de mercat, que no existeix en aquestes cooperatives; al contrari, en els esmentats casos de cooperatives, es diu que el preu serà el que s'apliqui en l'operació excepte que aquest preu sigui inferior al cost. De manera que si és inferior al cost, el que es farà és eliminar la despesa, per tal de reduir-la fins al preu aplicat. Això vol dir, des del punt de vista pràctic, que quan una cooperativa té pèrdues en la seva activitat, l'administració tributària el que fa és negar-la des del punt de vista fiscal, perquè diu que aquests costos que estan per sobre del preu que s'ha cobrat en les operacions no estan admesos a la norma de valoració i que el preu s'hauria de reduir fins al punt de vista de la despesa. El que provoca és anul·lar la pèrdua i no té en compte si es tracta d'una pèrdua

ordinària, extraordinària, ni si s'ha compensat en l'exercici posterior. Aquesta interpretació de l'administració tributària genera una situació que és perjudicial en relació amb la resta de societats que poden deduir les seves pèrdues, des del punt de vista comparatiu i del motiu pel qual les societats cooperatives tenen un règim fiscal específic inclús es pot considerar que l'article 15.3 és inconstitucional.

LA RETRIBUCIÓ DELS MEMBRES DEL CONSELL RECTOR

Segons la Llei 12/2015, l'exercici del càrrec de membre del consell rector, quan és exercit per un soci, no dona dret a retribució, excepte que ho estableixin els estatuts o l'assemblea en cas de complir tasques de gestió directa. No obstant això, la Llei també diu que s'han de compensar les despeses i perjudicis ocasionats per l'exercici del càrrec.

Així doncs, estatutàriament es poden establir compensacions, en forma de dietes, pagament de despeses, de desplaçaments, de manutenció i, si es fan tasques de gestió directa, retribucions als membres del consell rector.

Des del punt de vista tributari, s'observa que l'administració tributària només s'admeten com a fiscalment deduïbles la compensació de despeses i perjudicis justificades amb factura, és a dir, una despesa en un hotel o una despesa d'un transport, per exemple. Tot el que no és justificat amb despesa específica, l'administració considera que és retribució i com a tal només l'admet en cas de consellers que facin tasca de gestió directa. En realitat, l'administració tributària considera que aquestes retribucions rebudes per membres del consell rector no són deduïbles perquè són contràries a la Llei; aquesta afirmació podria afectar negativament a la reputació de l'empresa.

IMPULSAT PER

PROMOU

AMB EL FINANÇAMENT
